

ВЈЕЖБА μζ'. Αναλίζирај и преведи: α' Ἀχιλλεὺς Θέτιδος παῖς ἦν καὶ Πηλέωσ. β' Οἱ γονεῖς ἐπισημόνας παῖδασ στέργουσῖν. γ' Οἱ γεωργοὶ συχνάσ ἀγέλασ τρέφουσι βούων καὶ οἰών καὶ σὺών. δ' Ὁ τών Λακεδαιμονίων βασιλεὺσ πρὸ τῆσ μάχησ θύει τοῖσ θεοῖσ βούων καὶ σὺν καὶ οἶν. ε' Τῷ Ἀχιλλεῖ φίλοσ πιστόσ ἦν Πάτροκλοσ. ζ' Αἱ γράεσ τέρπονται μύθοус τοῖσ παιοὶ λέγουσαῖ. η' Ἔστί τών νεανιῶν καὶ τοῖσ γέρουσι καὶ ταῖσ γραυσι ἀξίασ τιμάσ ἀπονέμειν. θ' Ὡ Ἀχιλλεῦ, τῆσ σῆσ ἀρετῆσ δόξα ἀθάνατόσ ἐστίν.

Г р а д и в о : промјена именица eu-основа (GGJ, §175-179); промјена именица других основа на дифтонг (GGJ, §180-186).

П о ј а в е : **присвојни датив** (*dativus possessivus*), у τῷ Ἀχιλλεῖ φίλοσ πιστόσ ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*Achilli amicis fidelis erat*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*Ахилеј има вјерног пријатеља*); **ортотонација енклитике**, у ἔστί τών...; **парафраза** грч. ἔστί τών νεανιῶν +inf и лат. *est iuvenum +inf*, тј. срп. *дужност је младића да*; **енклиза**, у ἀθάνατόσ ἐστίν

А н а л и з а : **Именице**: ἀγέλασ – acc fpl, ἀγέλη *armentum, стадо*; ἀρετήс – gen fsg, ἀρετή *virtus, врлина*; Ἀχιλλεῖ – dat msg, Ἀχιλλεὺс Achilles, *Ахилеј*; Ἀχιλλεῦ – voc msg, Ἀχιλλεὺс Achilles, *Ахилеј*; Ἀχιλλеὺс – nom msg, Ἀχιλλеὺс Achilles, *Ахилеј*; βασιлеὺс – nom msg, βασιλεὺс *rex, краљ*; βούων – acc cpl, βούс *bos, говедо*; βουοῖ – dat mpl, βούс *bos, бо*; γέρουσι – dat mpl, γέρων *senex, старица*; γεωργοὶ – nom mpl, γεωργόс *agricola, rusticus, земљорадник*; γονεῖс – nom mpl, γονεὺс *parens, родитељ*; γράес – nom fpl, γραῦс *anus, старица*; γραυси – dat fpl, γραῦс *anus, старица*; δόξα – nom fsg, δόξα *gloria, слава*; θεοῖс – dat mpl, θεόс *deus, бог*; Θέτιдос – gen fsg, Θετίс *Thetis, Тетиде*; Λαкеδαιμονиῶн – gen mpl, Λαкедаимониῶи *Spartani, Лакедемонянин*; λέонтес – nom mpl, λέων *leo, лав*; μάχηс – gen fsg, μάχη *proelium, бој*; μύθοус – acc msg, μύθοс *fabula, прича*; νεаниῶн – gen mpl, νεаниῶс *iuvenis, младић*; οἶн – acc csg, οῖс *ovis, ован, овица*; οἰών – gen cpl, οῖс *ovis, ован, овица*; παιδαс – acc mpl, паῖс *puer, filius, pl libēri, дјечак, син, pl дјеца*; паис – nom msg, паῖс *puer, filius, pl libēri, дјечак, син, pl дјеца*; паиоῖ – dat mpl, паῖс *puer, filius, pl libēri, дјечак, син, pl дјеца*; Πάτροκλοс – nom msg, Πάτροκλοс *Patroclus, Патрокло*; Πηλέωс – gen msg, Πηλεὺс *Peleus, Пелеј*; σὺн – acc csg, сὺс *sus, свиња*; суών – gen cpl, сὺс *sus, свиња*; τιμάс – acc fpl, τιμή *honor, част*; φίлос – nom msg, φίлос *amicus, пријатељ*. **Придјеви**: ἀθάναтос – nom fsg, ἀθάναтос *immortalis, бесмртан*; ἀξίαс – acc fpl, ἀξиос *aequus, дужан*; ἐπισημόνας – acc mpl, ἐπισημόн *intelligens, наметан*; πιστόс – nom msg, πιστόс *fidelis, вјеран*; συχνάс – acc fpl, συχνόс *multus, много*. **Замјенице**: сῆс – gen fsg, сόс *tuus, твој*. **Члан**: αἱ – nom fpl, ἦ – nom msg, ὁ; οἱ – nom mpl, ὁ; таῖс – dat fpl, ἡ; τῆс – gen fsg, ἡ; τοῖс – dat mpl, ὁ; τῷ – dat msg, ὁ; τών – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: ἀπονέμειн – inf praes act, ἀπονέμω *assigno, указивати*; ἐπιβουлеῶсῖн – 3pl ind praes act, ἐπιβουлеῶ *insidias paro, спремати засједу*; ἐστί(v) – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; ἦн – 3sg ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; θύει – 3sg ind praes act, θύω *immolo, жртвовати*; λέγουσαῖ – nom fpl pt praes act, λέγω *narro, причати*; στέργουσι(v) – 3pl ind praes act, στέργω *amo, вољети*; τέрπονται – 3pl ind praes mp, τέрπω *delecto, радоваати*; τρέφουσι – 3pl ind praes act, трéφω *pasco, пасати*. **Прилози**: νύκτωρ – *noctu, ноћу*. **Предлози**: πρὸ – + gen, *ante, прије, уочи*. **Везници**: καὶ – *et, -que, и*. **Узвници**: ὦ – *o, o*.

T r a n s l a t i o : i. Achilles filius Thetidis Peleique erat. ii. Parentes liberos intelligentes amant. iii. Rustici multa boumque suumque oviumque armenta pasunt. iv. Lacedaemoniorum rex ante proelium deis (diis, dis) bovem, suem ovemque (= suovetaurilia) immolat. v. Achilli amicus fidelis Patroclus erat. vi. Anus libēris fabulas narrantes delectantur. vii. Leones bubus (bobus) noctu insidias parant. viii. Est iuvenum et senibus anibus aequos honores assignare. ix. O Achille(s), gloria tuae virtutis immortalis est.

П р е в о д : 1. Ахилеј је био син Тетиде и Пелеја. 2. Родитељи воле наметну дјецу. 3. Земљорадници пасу многа стада говеда, свиња и оваца. 4. Краљ Лакедемоняна (лакедемонски краљ) уочи боја жртвује боговима говедо, свињу и овицу. 5. Ахилеј има Патрокла за вјерног пријатеља. 6. Старице се радују причајући приче дјеци. 7. Лавови ноћу спремају засједу воловима. 8. Дужност је младића да и старицима и старицама указују дужне части. 9. О Ахилеју, слава твоје врлине бесмртна је.

ВЈЕЖБА μη'. Αναλίζирај и преведи: α' Ὀδυσσεὺс ἦн συχνὸн χρόνον παρὰ Καλυσοῖ. β' Περὶ Ἀχιλέωс τοῦ ἥρωос ἄδει Ὅμηροс. γ' Ὁ ἀγαθόс паῖс тоῦс πατρωάс καὶ тоῦс μήτρωάс θεραπεύει. δ' Ἡ ἡχώ πολλακῖс тоῦс ἀνθρώποус φεῦδει. ε' Τῆн τών

ἥρώων ἀνδρείῳν ἀεὶ θαυμάζομεν. ζ' Ἡρώοιν ἀγάλματά ἐστὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ. ζ' Πλάτων τὰς χαριέσσας Σαπφούς ᾠδὰς μάλᾳ θαυμάζει· διὸ τὴν Σαπφὸν δεκάτην Μοῦσοῦν λέγει. η' Οἱ δμῶες βίον χαλεπὸν ἄγουσιν. θ' Πειθοὶ καὶ λόγῳ τὰς ἔχθρας διαλύομεν.

П о ж а в е : **акузатив** *времена* (*accusativus temporis*), у свхчнѡн хронон, који се на латински такође преводи акузативаом (*multum tempus*) а на српски такође акузативом (*много времена*); **рекиџа** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекиџе срп. гл. *дивити се* (+dat); **присвојни датив** (*dativus possessivus*), у ἥρωοῖν ἀγάλματά ἐστὶν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*heroibus Olympiae monumenta erant*) а на српски обично помоћу гл. *имаџи* (*јунаџи имају споменике*); **конгеруенџија** ном прл са 3sg глагола (τὰ ζῳά τρέχει), у ἀγάλματά ἐστὶν; **енклиза**, у ἀγάλματά ἐστὶν; **два акузатива**, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τὴν Σαпфὸν δεκάτην Μοῦσοῦν λέγει, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*Sappho decimam Musam appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*назива Сапфо десетом Музом*).

А н а л и з а : **Именице**: **ἀγάλματά** – ном прл, ἄγαλμα monumentum, споменик; **ἀνδρείῳν** – acc msg, ἀνδρεία virtus, храброст; **ἀνθρώπους** – acc мрл, ἄνθρωπος homo, vir, човек, рл људи; **Ἀχιλλεῳς** – gen msg, Ἀχιλλεῳς Achilles, Ахилеј; **βίον** – acc msg, βίος vita, живот; **δμῶες** – ном мрл, δμῶς servus, роб, слуга; **ἐχθρας** – acc фрл, ἐχθρᾶ inimicitia, непријатељство; **ἥρωος** – ном msg, ἥρως heros, херој, јунак; **ἥρωοῖν** – dat мрл, ἥρως heros, херој, јунак; **ἥρώων** – gen мрл, ἥρως heros, херој, јунак; **ἠχώ** – ном fsg, ἠχώ echo, ехо, жека; **Καλυπσοῖ** – dat fsg, Καλυπσοῖ Calypso, Калипсо; **λόγῳ** – dat msg, λόγος verbum, ријеч; **μητρῳᾶς** – acc мрл, μήτηρ avunculus (sc. maternus), ујаk; **Μοῦσοῦν** – acc fsg, Μοῦσα Musa, Муза; **Ὀδυσσεῳς** – ном msg, Ὀδυσσεῳς Ulixes, Одисеј; **Ὀλυμπίᾳ** – dat fsg, Ὀλυμπία Olympia, Олимпија; **Ὀμηρος** – ном msg, Ὀμηρος Homērus, Хомер; **παῖς** – ном msg, παῖς puer, дјечак; **пᾶτρῳᾶς** – acc мрл, пᾶτρως patrius, стриц; **πειθοῖ** – dat fsg, πειθῳ suadela, увјеравање; **Πλάτων** – ном msg, Πλάτων Plato, Платон; **Σαпфούς** – gen fsg, Σαпфῳ Sappho, Сапфо; **Сапфῳ** – ном fsg, Σαпфῳ Sappho, Сапфо; **χροнон** – acc msg, χρόνος tempus, вријеме; **ᾠдᾶς** – acc фрл, ᾠдῆ carmen, нјесма. **Придјеви**: **ἀγαθῳς** – ном msg, ἀγαθῳ bonus, добар; **свхчнѡн** – acc msg, свхчнѡс multus, мног; **χαλεπῳн** – acc msg, χαλεπῳ durus, тежак; **χαριέссᾶς** – acc фрл, χαριεις lepīdus, љубак, мио. **Члан**: **ἠ** – ном fsg, ἠ; **ὁ** – ном msg, ὁ; **οἱ** – ном мрл, οἱ; **тᾶς** – acc фрл, ἠ; **τῆн** – acc fsg, ἠ; **тоῦ** – gen msg, ὁ; **тоῦς** – acc мрл, οἱ; **τῳн** – gen мрл, οἱ. **Бројеви**: **δεκάτηн** – acc fsg num ord, δέκατος decimus, десети. **Глаголи**: **ἄγουσι(v)** – 3pl ind praes act, ἄγω ago, водити; **ἄδει** – 3sg ind praes act, ἄδω cano, нјевати; **διαλύομεн** – 1pl ind praes act, διαλύω dissolvo, разрјешавам; **ἔсти(v)** – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; **ἦн** – 3sg ind praes act, εἰμι sum, бити; **θαυμάζει** – 3sg ind praes act, θαυμάζω miror, дивити се; **θαυμάζομεн** – 1pl ind praes act, θαυμάζω miror, дивити се; **θεραπεῳει** – 3sg ind praes act, θεραπεῳω colo, бринити се за; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω appello, звати, називати; **ψеῳδει** – 3sg ind praes act, ψеῳδῳ fallo, варати. **Прилози**: **ἀеи** – semper, увијек; **мᾶлᾶ** – valde, врло, веома; **πολλάκις** – saepe, често. **Предлози**: **ἐн** – + dat, in; **παρά** – + dat, apud, код; **περί** – + gen, de, o. **Везници**: **диὸ** – qua de causa, quātobrem, зато, стога; **καὶ** – et, -que, и.

Т r a n s l a t i o : **i.** Ulixes multum tempus (diu) apud Calypso(nem) erat. **ii.** Homērus de Achille illo herōe canit. **iii.** Puer bonus patriuos & avunculos curat. **iv.** Echo saepe homīnes fallit. **v.** Herōum virtutem semper mirāmur. **vi.** Heroibus Olympiae monumenta erant. **vii.** Plato lepīda Sapphus carmīna valde mirātur; quātobrem Sappho decimam Musam appellat. **viii.** Servi vitam duram agunt. **ix.** Suadela verbisque (= парафраза) inimicitias dissolvit.

П р е в о д : **1.** Одисеј је био много врмена (дуго) код Калипсо. **2.** Хомер нјева о јунаку Ахилеју. **3.** Добар дјечак брине се за стрицeve и ујаке. **4.** Жека често вара људе. **5.** Увијек се дивимо храбрости јунака. **6.** Јунаџи имају споменике у Олимпији. **7.** Платон се веома дивџ љупким нјесмама Сапфе (љупким нјемама Сапфиним); због тога назива Сапфо десетом Музом. **8.** Робови воде тежак живот. **9.** Увјеравањем и ријечју разрјешавамо непријатељства.

ВЈЕЖБА 13. Метᾶфразе: **1.** Људи имају ватру од Прометеја. **2.** Хомер описује у Одисеји лутања јунака Одисеја. **3.** У Коринту бијаше тријем посвећен Јеки. **4.** Сапфо, дивимо се твојим нјесмама. **5.** Стадо говеда и оваца слиједи пастира. **6.** Херојима дугујемо захвалност. **7.** Овце дају људима вуну. **8.** Говорници су умјетници увјеравања.

А н а л и з а : **Именице**: **ватра** – πῦρ; **вуна** – ἔριον; **говеда** – βοῦς; **говорник** – ῥήτωρ; **захвалност** – χάρις; **Јека** – ἠχώ; **јунак** – ἥρως; **Коринт** – Κόρινθος; **лутање** – πλάνη; **људи** – ἄνθρωποι; **овца** – οἶς; **Одисеј** – Ὀδυσσεῳς; **Одисеја** – Ὀδύσειᾶ; **пастир** – ποιμήн; **нјесма** – ᾠдῆ; **Прометеј** – Προμηθεῳς; **Сапфо** – Σαпφῳ; **стадо** – ἀγέλη; **тријем** – στοᾶ; **умјетник** – τεχνίτης; **увјеравање** – πειθῳ; **херој** – ἥρως; **Хомер**

– Ὅμηρος. Придјиви: *посβεћен* – ιερός (+ gen). Замјенице: *тβοј* – σός. Глаголи: *давати* – παρέχω; *διβυτι се* – θαυμάζω; *дыговати* – όφειλω; *имати* – έχω; *описувати* – συγγράφω; *слиједити* – έπομαί. Предлози: *од* – από; *у* – έν. Везници: *и* – και.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Τό πύρ έστίν τοίς ανθρώποις από Προμηθεώς. (Π ο j α в е : *присвојни датив* (*dativus possessivus*), у то пύρ έστίν τοίς ανθρώποις; *енклиза*, у пύρ έστίν.) **β'** Έν τη Ὀδουσεια ό Ὅμηρος συγγράφει τās πλάνās Ὀδουσειās του ήρωος. **γ'** Έν τη Κορίνθω ήν ή στοά ή της Ἥχους ιερά. (Π ο j α в е : *рекиција* грч. ιερός (+ gen) koja се разликује од рекије срп. *посβεћен* (+dat).) **δ'** Ὡ Σαπφοί, θαυμάζομεν τās ψόδās σου. (Π ο j α в е : *рекиција* грч. θαυμάζω (+acc) koja се разликује од рекије срп. *διβυти се* (+dat); *енклиза*, у ψόдās σου.) **ε'** Ἡ τών βοών και οίών άγέλη τώ ποιμένι έπεταί. (Π ο j α в е : *рекиција* грч. έπομαί (+dat) koja се разликује од рекије срп. *слиједити* (+acc).) **ς'** Τοίς ήρωοίν όφειλομεν την χάριν. **ζ'** Αί οίεϋ τοίς ανθρώποις έριον παρέχοοίν. (Τά πρόβατά τοίς ανθρώποις έριον παρέχει.) **η'** Οί ρήτορες είοί τεχνίται της πειθούϋ. (Ποjаве: *енклиза*, у ρήτορες είοί.)

ВЈЕЖБА μθ'. Αναλйзирај и преведи: ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Ἀλέξανδρος, Μακεδόνων βασιλεύς, Ἀχιλλεά τον Πηλεώς μάλιотά έθεράπευε τών παλαιών βασιλέων και ήρώων· και πολλάκις έλεγεν· Ὡ εϋδαιμον Ἀχιλλεϋ, ότι Ὅμηρον έχεις κήρυκά και έρμηνεά της σής άνδρείας.

Π ο j α в е : *елпса*, тј. изостанак им. υίόϋ, у τον Πηλεώς (sc. υίόν); *апозиција*, у грч. Ὅμηρον έχεις κήρυκά και έрμηνεά, koja се на латински преводи такође апозицијом (*Homērum habes praescōnem interpretemque*) а на српски помоћу ријечј као ипи за (*имаши Хомера за гласника и тумача*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀλέξανδρος** – nom msg, Ἀλέξανδρος *Alexander, Александар*; **Ἀλεξάνδρου** – gen msg, Ἀλέξανδρος *Alexander, Александар*; **άνδρείας** – gen fsg, άνδρειά *virtus, храброст*; **Ἀχιλλεά** – acc msg, Ἀχιλλеϋς *Achilles, Ахилеј*; **Ἀχιλλеϋ** – voc msg, Ἀχιλλеϋς *Achilles*; **βασιλεύς** – nom msg, βασιλεύς *rex, краљ*; **βασιλέων** – gen mpl, βασιλεύς *rex, краљ*; **έρμηνεά** – acc msg, έрμηνеϋς *interpretes, тумач*; **ήρώων** – gen mpl, ήρωοϋ *heros xeroj, јунак*; **кήρυκά** – acc msg, κήρυξ *praeco, гласник*; **Μακεδόνων** – gen mpl, Μακεδόνеϋς *Macedōnes, Македоници*; **Ὅμηρον** – acc msg, Ὅμηροϋ *Homērus, Хомер*; **Πηλεώς** – gen msg, Πηлеϋς *Peleus, Пелеј*. Придјиви: **εϋδαιμον** – voc msg, еϋдαιμόν *felix*; **παλαιών** – gen mpl, παλαιόϋ *antiquus, vetus, стар, древан*. Замјенице: **сής** – gen fsg, сόϋ *tuus, твој*. Члан: **της** – gen fsg, ή; **τόν** – acc msg, ό; **τόν** – gen mpl, ό. Глаголи: **έθεράπευε** – 3sg ind ipf act, терапеϋω *colo, поштовати*; **έλεγε(v)** – 3sg ind ipf act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **έχεις** – 2sg ind praes act, έχω *habeo, имати*. Прилози: **μάλιотά** – *maxime*; **πολλάκις** – *saepe*. Предлози: **περι** – + gen, *de, о*. Везници: **και** – *et, -que, и*; **ότι** – *quia, јер*. Узвизи: **ώ** – *о*.

Т r a n s l a t i o : DE ALEXANDRO. Alexander, Macedōnum (ille) rex, Achillem Pelei (sc. filium) maxime reges inter antiquos heroesque colebat saepeque dicebat: O felix Achille(s), Homērum quia tuae habes praescōnem interpretemque virtutis.

П р е в о д : О АЛЕКСАНДРУ. Александар, краљ Македонаца (македонски краљ), највише је од древних краљева поштовао Ахилеја Пелејевог (sc. сина) и често је казивао: 'О срећан Ахилеју, јер имаши Хомера за гласника и тумача своје храбрости'.

ВЈЕЖБА ν'. Αναλйзирај и преведи: **α'** Τās μάχās οί ποιηται Ἄρεϋς έργά λέγουοίν. **β'** Οί κόνεϋ φύλακεϋ και σωτήρεϋ προβάτων είοίν. **γ'** Τώ ύδατι τώ του ποταμού άρδεταί ό άγρόϋ. **δ'** Οί δικασται οϋ πιστεϋοοσι мάρτυοи ψευδέοίν. **ε'** Χеир χеира νίптеи. **ς'** Ἡ πόλιϋ πολλάκιϋ υπό τών ποιητών νηι еικάζεται. **ζ'** Ὀφθαλμοί και ώта мέρη του προσώπου έστίν. **η'** Ὑπό τών φυλάκων τó στρατόπεδον έφυλάττετο άοπίοи και дόραοίν. **θ'** Αί τών Ἰλλυριών γυναικεϋ έν таίϋ μάχαιϋ άνδρείωϋ έμάχοντο.

Π ο j α в е : *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τās μάχās Ἄρεϋς έργά λέγουοίν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*pugnas Martis opēra appellans*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*називају битке Аресовим дјелима*); *ортотонација енкитике*, у проβάτων είοίν; *конгруенција* nom npl са 3sg (та ζόά трéχει), у όφθαλμοί και ώта έστίν (предикат се слаже са ближјим субјектом); *датив начина* (*dativus modi*), у άοπίοи και дόраοίν, који се на латински преводи аблативом (*scutis et hastis*) а на српски инструменталом или помоћу предлог по и локатива (*штитовима и копљима*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρός** – nom msg, ἀγρός *campus, поле*; **Ἄρεώς** – gen msg, Ἄρης *Mars, Арес*; **ἀοπιῶν** – dat fpl, ἀοπις *scutum, штит*; **γυναῖκες** – nom fpl, γυνή *femīna, mulier, жена*; **δικασταί** – nom mpl, δικαστής *judex, судија*; **δόρασιν** – dat npl, δόρυ *hasta, копље*; **ἔργα** – acc npl, ἔργον *opus, djelo*; **Ἰλλυριῶν** – gen mpl, Ἰλλυριοί *Illyrii, Илири*; **κόνες** – nom mpl, κών *canis, пас*; **μάρτυοι** – dat mpl, μάρτυς *testis, свједок*; **μάχαις** – dat fpl, μάχη *pugna, битка*; **μάχῃς** – acc fpl, μάχη *pugna, битка*; **μέρη** – nom npl, μέρος *pars, duo*; **νηί** – dat fsg, ναῦς *navis, лађа*; **ὄφθαλμοί** – nom mpl, ὄφθαλμός *ocūlus, око*; **ποιηταί** – nom mpl, ποιητής *poeta, pjesnik*; **ποιητῶν** – gen mpl, ποιητής *poeta, pjesnik*; **πόλεις** – nom fsg, πόλις *urbs, civitas, град, држава*; **ποταμοῦ** – gen msg, ποταμός *flumen, ријека*; **προβάτων** – gen npl, πρόβατον *ovis, овца*; **προσώπου** – gen nsg, πρόσωπον *facies, лице*; **στρατοπέδον** – nom nsg, στρατοπέδον *castra, логор*; **σωτήρες** – nom mpl, σωτήρ *salvator, спасилац*; **ὔδατι** – dat nsg, ὕδωρ *aqua, вода*; **φύλακες** – nom mpl, φύλαξ *custos, чувар*; **φυλάκων** – gen mpl, φύλαξ *custos, чувар*; **χείρ** – nom fsg, χεῖρ *manus, рука*; **χείρα** – acc fsg, χεῖρ *manus, рука*; **ὠτα** – nom npl, οὖς *auris, уво*. Придјиви: **ψευδέσιν** – dat mpl, ψευδής *falsus, лажан*. Члан: **αἱ** – nom fpl, ἡ; **ἡ** – nom fsg, ἡ; **ὁ** – nom msg, ὁ; **οἱ** – nom mpl, οἱ; **ταῖς** – dat fpl, ἡ; **τάς** – acc fpl, ἡ; **τό** – nom nsg, τό; **τοῦ**¹ – gen msg, ὁ; **τοῦ**² – gen nsg, τό; **τῷ** – dat nsg, τό; **τῶν** – gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἄρδεταί** – 3sg ind praes mp, ἄρδω *irrigo, напатами*; **εἰκάζεται** – 3sg ind praes mp, εἰκαζομαι *ad similitudinem fingor, поређувам се*; **εἰσὶ(v)** – 3pl ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐμάχοντο** – 3pl ind ipf mp, μάχομαι *pugno, борим се*; **ἐστί(v)** – 3sg ind praes act, εἰμι *sum, бити*; **ἐφυλάττετο** – 3sg ind ipf mp, φυλάττω *custodio, чувам*; **λέγουσιν** – 3pl ind praes act, λέγω *appello, звам, називам*; **νίπτει** – 3sg ind praes act, νίπτω *lavo, мити, прати*; **πιστεύουσι(v)** – 3pl ind praes act, πιστεύω *credo, вјеровати*. Прилози: **ἀνδρείως** – *strenue, храбро*; **πολλάκις** – *saepe, често*. Предлози: **ἐν** – + dat, in, у. Везници: **καί** – *et, -que, u. Речце*: **οὐ** – *non, не*.

T r a n s l a t i o : i. Poetae pugnas Martis opera appellant. ii. Canes ovium custodes et servatores sunt. iii. Campus fluminis aqua irrigatur. iv. Judices testibus falsis non credunt. v. Manus manum lavat. vi. Civitas a poetis ad navis similitudinem saepe fingitur. vii. Oculi et aures faciei partes sunt. viii. Castra a custodibus scutis et hastis custodiebantur. ix. Illyriorum mulieres strenue pugnant in pugnis.

П р е в о д : **1.** Пјесници називају битке дјелима Ареса (Аресовим дјелима). **2.** Пси су чувари и спасиоци оваца. **3.** Поље се напата водом ријеке (ријечном водом). **4.** Судије не вјерују лажним свједоцима. **5.** Рука руку мије. **6.** Држава се често од пјесника поређује са лађом. (Пјесници често поређују државу са лађом.) **7.** Очи и уши су дијелови лица. **8.** Логор се од стражара чувао штитовима и копљима. (Стражари су чували логор штитовима и копљима.) **9.** Жене Илира (илирске жене) храбро су се бориле у биткама.

ВЈЕЖБА 14. Μετὰφραζε: **1.** Ромул и Рем бијаху синови Аресови (синови Ареса). **2.** Хомер називаше Зевса оцем и људи и богова. **3.** Софокле, још и сада се дивимо твојим трагедијама. **4.** Побједа код Саламине Темистоклово је дјело (дјело је Темистокла). **5.** У луци бијаху многе (и) лијене лађе. **6.** Ериније држе у рукама бакљу и мач. **7.** Атинске луке (луке Атине) бијаху пуне тровесларки и других бродова. **8.** Има много прича о филозофу Диогену. **9.** Морнари се често хране риблим месом (месом риба). **10.** Пси су вјерни чувари куће и господара. **11.** Хеленске жене (жене Хелена) ношаху до пета дуге хаљине. **12.** У бици бијаху грчки хоплити на десном крилу.

А н а л и з а : Именице: **Αρες** – Ἄρης; **Ατινα** – Ἀθῆναι; **бакља** – δάς; **битка** – μάχη; **бог** – θεός; **брод** – ναῦς; **господар** – δεσπότης; **Грк** – Ἕλλην; **Диоген** – Διογένης; **дјело** – ἔργον; **Еринија** – Ἐρινός; **жена** – γυνή; **Зевс** – Ζεὺς; **крило** – κέρας; **кућа** – οἰκία; **лађа** – ναῦς; **лука** – λιμὴν; **људи** – ἄνθρωποι; **мач** – ξίφος; **месо** – κρέας; **морнар** – ναύτης; **отац** – πατήρ; **пас** – κύων; **побједа** – νίκη; **прича** – μῦθος; **Рем** – Ῥήμος; **риба** – ἰχθύς; **Ромул** – Ῥωμύλος; **рука** – χεῖρ; **син** – υἱός; **Саламина** – Σαλαμίς; **Софокле** – Σοφοκλῆς; **Темистокле** – Θεμιστοκλῆς; **трагедија** – τραγῳδίᾱ; **тровесларка** – τριήρης; **филозоф** – φιλόσοφος; **хаљина** – ἐσθῆς; **Хелен** – Ἑλλην; **Хомер** – Ὅμηρος; **хоплит** – ὀπλίτης; **чувар** – φύλαξ. Придјиви: **вјеран** – πιστός; **десни** – δεξιός; **други** – ἄλλος; **дуг до пете** – ποδήρης; **лијен** – καλός; **мног** – πολός; **пун** – πλέως; Замјенице: **твој** – σός, σου. Глаголи: **бити** – εἰμι; **дивити се** – θαυμάζω; **држати** – ἔχω; **имати** – εἰμί; **називати** – ὀνομάζω; **носити** – φέρω; **хранити се** – τρέφομαι. Прилози: **још** – ἔτι; **сад** – νῦν; **често** – πολλάκις. Предлози: **код** – παρά, ἐν; **на** – ἐπί; **у** – περί; **у** – ἐν. Везници: **и** – καί.

Μ ε τ ᾶ φ ρ α σ ῖ ς : **α'** Ῥωμύλος καὶ Ῥήμος υἱοὶ (υἱεῖς) ἦσαν τοῦ Ἄρεώς. **β'** Ὅμηρος Διᾶ πατέρᾳ θεῶν τε ἀνδρῶν τε ὠνόμαζεν. (Π ο ј а в е : **два** *акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Διᾶ πατέρᾳ θεῶν τε

ἀνδρῶν τε ὀνόμαζεν; *енκλιζа*, у θεῶν τε и ἀνδρῶν τε.) γ' Ὡ Σοφόκλεις, καὶ νῦν ἔτι τὰς τραγωδίᾳ σου θαυμάζομεν. (Π ο j а в е : *присвојни генитив* личне замјенице у предикатном положају, у τὰς τραγωδίᾳ σου; *реκција* грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од реκције срп. гл. *divinti se* (+dat).) δ' Ἡ ἐν Σαλαμίνι νίκη τοῦ Θεμιστοκλέους ἐστὶν ἔργον. (Π ο j а в е : *ορτοтонација енκλιτικε*, у Θεμιστοκλέους ἐστὶν) ε' Ἐν τῷ λιμένι πολλὰ καὶ καλὰ νῆες ἦσαν. ζ' Αἱ Ἐρινύες ἐν χερσὶν ἔχουσι τὴν δαδᾶ καὶ τὸ ξίφος. ζ' Οἱ τῶν Ἀθηνῶν λιμένες πλέω τῶν τριῦρων καὶ ἄλλων νεῶν ἦσαν. η' Πολλοὶ εἰσὶν οἱ περὶ Διογένοус τοῦ φιλοσόφου μύθοι. (Појаве: *енκλιζа*, у πολλοὶ εἰσὶν.) θ' Οἱ ναυταὶ πολλάκις τρέφονται τῷ τῶν ἰχθύων κρέα. ι' Οἱ κύνες πιστοὶ εἰσὶ τῆς οἰκίᾳς τε καὶ τοῦ δεσπότου φύλακες. (Π ο j а в е : *енκλιζа*, у πιστοὶ εἰσὶν.) ια' Αἱ τῶν Ἑλλήνων γυναῖκες ἔφερον τὰς ποδήρεις ἐσθητᾶς. ιβ' Οἱ τῶν Ἑλλήνων ὀπλιταὶ ἐν τῇ μάχῃ ἦσαν ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρα (κέρατι).

ВЈЕЖБА на'. Αναλιзирај и преведи: α' Δικαίᾳ γλώττᾳ ἔχει κράτος μέγᾳ. β' Οἱ Ἕλληνες πολλῶν καὶ μεγάλων πόλεων οἰκιστὰι ἦσαν. γ' Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνων βασιλέᾳ μέγᾳν ὀνομάζουσιν. δ' Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι φύσει τῆς ἐπιστήμης ὀρέγονται. ε' Δικαίᾳ λέγοντες πολλοὶ ἄδικᾳ πράττουσιν. ζ' Πρὸ ἅπαντος πράγματος βουλεόμεθᾳ.

Г р а д и в о : промјена пријјева мегјас и полјс (GGJ, §196).

Π ο j а в е : *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у Ἀλέξανδρον μέγᾳν ὀνομάζουσιν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*Alexandrum Magnum appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*Александра називају Великим*); *реκција* грч. гл. ὀρέγομαι (+gen) која се разликује од реκције лат. гл. *appeto* (+acc) и срп. гл. *тежити за* (+int); *изрична реченица*, у ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι φύσει τῆς ἐπιστήμης ὀρέγονται, која се на српски такође преводи изричном реченицом (*da сви људи по природи теже за знањем*) а на латински акузативом са инфинитивом (*omnes homines natura scientiam appetere*).

А н а л и з а : Имиенице : Ἀλέξανδρον – acc msg, Ἀλέξανδρος *Alexander*, *Александар*; ἄνθρωποι – nom mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човек*, pl *људи*; Ἀριστοτέλης – nom msg, Ἀριστοτέλης *Aristotēles*, *Аристотел*; βασιλέᾳ – acc msg, βασιλεὺς *rex, краљ*; γλώττᾳ – nom fsg, γλῶττᾳ *lingua, језик*; Ἕλληνες – nom mpl, Ἕλην *Graecus*, *Грк*; ἐπιστήμης – gen fsg, ἐπιστήμη *scientia, знање, наука*; κράτος – acc nsg, κράτος *vis, снага, сила*; οἰκιστὰι – nom mpl, οἰκιστῆς *conditor, оснивач*; Μακεδόνων – gen mpl, Μακεδόνες *Macedōnes*, *Македонци*; πόλεων – gen fpl, πόλις *urbs, civitas, град, држава*; πράγματος – gen nsg, πράγμᾳ *res, negotium, дело, посао*; φύσει – dat fsg, φύσις *natura, природа, нарав*. Пријјеви: ἄδικᾳ – acc npl, ἄδικος *injustus, неправедан*; ἅπαντος – gen nsg, ἅπᾳς *omnis, св, сваки*; δικαίᾳ – nom fsg, δικαίος *justus, праведан*; δικαίᾳ – acc npl, δικαίος *justus, праведан*; μέγᾳ – acc nsg, μέγᾳς *magnus, велик*; μεγάλων – gen fpl, μέγᾳς *magnus, велик*; μέγᾳν – acc msg, μέγᾳς *magnus, велик*; πάντες – nom mpl, πᾳς *omnis, св*; πολλοὶ – nom mpl, πολὺς *multus, мног*; πολλῶν – gen fpl, πολὺς *multus, мног*. Члан: οἱ – nom mpl, ὁ; τῆς – gen fsg, ἡ; τὸν – acc msg, ὁ. Глаголи: βουλεόμεθᾳ – 1pl ind praes mp, βουλεόμεᾳ *consilia capio, вијећати, размишљати*; ἔχει – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; ἦσαν – 3pl ind ipf act, εἰμι *sum, бити*; λέγει – 3sg ind praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; λέγοντες – nom mpl pt praes act, λέγω *dico, говорити, казивати*; ὀνομάζουσιν – 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello, звати, називати*; ὀρέγονται – 3pl ind praes mp, ὀρέγομαι *appeto, тежити за*; πράττουσιν – 3pl ind praes act, πράττω *facio, actito, радити, чинити*. Предлози: πρὸ – + gen, ante, прије, уочи. Везници: καὶ – et, -que, и; ὅτι – acc + inf, да.

Т r a n s l a t i o : **i.** *Lingua justa vim magnam habet.* **ii.** *Graeci multas magnasque civitates condēbant.* **iii.** *Alexandrum, regem (illum) Macedōnum, Magnum appellant.* **iv.** *Aristotēles dicit omnes homines natura scientiam appetere.* **v.** *Multi juste dicentes injuste actitant (= парафраза).* **vi.** *Omnia ante negotia consilia capimus.*

П р е в о д : **1.** *Праведан језик има велику снагу.* **2.** *Грци су били оснивачи многих великих држава.* **3.** *Александра, краља Македонаца (македонског краља), називају Великим.* **4.** *Аристотел казује да сви људи по природи теже за знањем.* **5.** *Многи праведно говоре а неправедно поступају (= парафраза).* **6.** *Размишљамо уочи сваког посла.*

ВЈЕЖБА 15. Μετάφραζε: **1.** *Ксерксо бијаше вођа велике војске и краљ читаве Азије.* **2.** *Хелени бијажу оснивачи многих (и) великих колонија у Јадрану.* **3.** *Лаж је велико зло.* **4.** *Филозоф Хераклит каже: 'Рат је отац свих ствари'.* **5.** *Свима је познато име*

Спартака, вође робова. 6. Сви радо (ради) слушају пријатељево ријеч. 7. Ријеке хране многе (и) велике рибе. 8. Поразу код Термопила више се дивимо него многим побједама.

А н а л и з а : Именице : Азија – Ἀσιᾶ; вођа – ἡγεμών; војска – στρατιά; зло – κακόν; име – ὄνομα; Јадран – Ἀδρια; колонија – ἀποικία; краљ – βασιλεὺς; Ксерсо – Ξέρξης; лаж – ψεῦδος; оснивач – οἰκιστής; отац – πατήρ; побједа – νίκη; пораз – ἥττα; пријатељ – φίλος; рат – πόλεμος; риба – ἰχθύς; ријеч – λόγος, ἔπος; ријека – ποταμός; роб – δούλος; Спартак – Σπάρτακος; Термопиле – Θερμοπύλαι; филозоф – φιλόσοφος; Хелен – Ἕλλην; Хераклит – Ἡράκλειτος. Придјеви: велик – μέγας; мног – πολὺς; познат – γνώριμος; рад – ἔκων; сав – πᾶς; читао – πᾶς. Глаголи: бити – εἶμι; дивити се – θαυμάζω; казати – λέγω; слушати – πείθομαι; хранити – τρέφω. Прилози: више – μάλλον; радо, v. рад. Предлози: код – παρά, ἐν; у – ἐν. Везници: и – καί; него – ἢ.

М е т а φ ρ α σ ῖ ς : α' Ξέρξης μεγάλης τῆς στρατιάς ἦν ἡγεμών καὶ πάσης τῆς Ἀσιᾶς βασιλεὺς. β' Οἱ Ἕλληνες πολλῶν τε καὶ μεγάλων ἀποικιῶν ἐν τῷ Ἀδρια ἦσαν οἰκισταί. γ' Τὸ ψεῦδος μέγας κακόν ἐστίν. (Π ο j а в е : *енклиза*, у κακόν ἐστίν.) δ' Ἡράκλειτος ὁ φιλόσοφος λέγει· πόλεμος πάντων πατήρ. ε' Πᾶσι γνώριμον ἐστὶ τὸ ὄνομα Σπάρτακου, τοῦ τῶν δούλων ἡγεμόνος. (Π ο j а в е : *енклиза*, у γνώριμον ἐστίν.) ζ' Πάντες ἔκοντες πείθονται τῷ τοῦ φίλου ἔπει. (Π ο j а в е : *реκција* грч. гл. πείθομαι (+dat) која се разликује од реције срп. гл. *слушати* (+acc).) ж' Οἱ ποταμοὶ τρέφουσι πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθύς. η' Μάλλον θαυμάζομεν τὴν ἐν ταῖς Θερμοπύλαις ἥτταν ἢ πολλὰς νίκας. (Π ο j а в е : *реκција* грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од реције срп. гл. *дивити се* (+ dat).)